

Міністерство культури і мистецтв України

**Державний методичний центр
навчальних закладів культури і мистецтв**

Б. Списаренко

Є. Досенко

ЗОЛОТЕ ПОКОТЬОЛО

ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНА РІЗДВЯНА КОМПОЗИЦІЯ

*Рекомендовано Державним методичним центром
навчальних закладів культури і мистецтв*

НОВА КНИГА 2004

ББК 85.345
УДК 70093.22
З 380

Рекомендовано Державним методичним центром культури і мистецтв України
для використання в навчальному процесі початкових спеціалізованих
мистецьких навчальних закладів
(лист № 97/13 від 22.11.04)

Рецензенти:
заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства,
професор Національної музичної Академії ім. П. І. Чайковського
О. Г. Бенч-Шокало
педагог-методист Вінницької музичної школи № 1
Г. В. Гапоненко

Б. Д. Списаренко, Є. І. Досенко
З 380 ЗОЛОТЕ ПОКОТЬОЛО. Літературно-музична різдвяна композиція.
Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 32с.
ISMN M 707505 04-5

Композитор Є. Досенко та поет Б. Списаренко на основі українського фольклору створили цікаву літературно-музичну композицію, в яку включені як оригінальні авторські твори, так і обробки найбільш відомих колядок та щедрівок. Композиція може виконуватись також у вигляді окремих музичних номерів.

ББК 85.345

ISMN M 707505 04-5

© Б. Д. Списаренко, Є. І. Досенко, 2004
© Видавництво “Нова Книга”, 2004

Від редакції.

Діти одразу ж поцікавляться: а що означає слово “Покотьоло”?

Спитайте своїх дідусів, як вони грались, коли не було в них ні велосипедів, ні роликів, ні скейт-бордів? Вони катали коліщатко, частіше всього це був старий залізний обід від воза, який чіплявся за особливий залізний прут. З ним можна було бігати і весело котити поперед себе. Оце таке покотьоло.

А колись ви дивилися в морозний день проти сонця? Коли вітерець здійсмає легкий сніжок і утворює такі собі золоті вихори, ніби крутить кола з тих невагомих часточок паморозі?

Тобто, покотьоло – це те, що котиться, коло, одвічне коло життя, яке починається, закінчується і починається знову. Початок життя – це велика таїна, яка уособлена для нас у святі Різдва Христового, народженні нового світу, нового року, нових сподівань та надій.

Колись давно в містах і селах України ходили на зимові свята веселі ватаги дітей та молоді з колядками, щедрівками та посіванням. Колядники приносили в кожну хату гарний настрій, щирі усмішки, дотепні вистави, добрі побажання. Залишки цього дійства збереглися і до нашого часу, але далеко не в повному обсязі. Багато дітей зовсім не проти в святкові різдвяні дні поколядувати та пощедрувати, аби отримати доброго гостинця. В цій книзі ви знайдете багато текстів, які збереглися до нашого часу якраз на цей випадок. Всі вони виділені курсивом.

Новорічні свята починаються з 19 грудня, від “Святого Миколая”. За давніх часів в Україні подарунки дітям приносив Святий Миколай, розкладаючи їх вночі під подушки. Тому і звертались до нього діти зі своїми проханнями та молитвами. Щедрівки співалися під Новий Рік з побажаннями щастя, здоров’я, достатку та злагоди в родині. Колядки – на Різдво, сповіщаючи про народження Божого Сина. На 13 січня (старий Новий Рік) випадає свято “Василя та Маланки”, яке святкувалось весело, з перевдяганнями та дотепними сценами. В усіх різдвяних святах брав участь “Вертеп”. Це вистава, у якій традиційні персонажі (Ангел, Чорт, Цар Ірод, Смерть, Солоха та ін.) розігрували різні сцени за мотивами біблійних оповідань про народження Ісуса Христа.

В нашій книзі ви знайдете і гарні новорічні вірші, і найбільш уживані колядки та щедрівки. Вірші можна вивчити напам’ять і розповідати в школі і вдома, а можна скористатися нотним додатком і вивчити мелодії до літературного тексту. Нехай дорослі пограють дітям на фортепіано або на баяні вміщений тут нотний супровід, розучать з ними ці яскраві поетичні тексти, колядки та щедрівки. А якщо діти теж уміють грати на цих інструментах, то нехай пограють дорослим (при цьому не обов’язково грати всі ноти, які вміщені на лінійках, достатньо вивчити лише мелодію), і всі разом нехай співають в ці веселі Різдвяні дні, щоб було і святково, і урочисто.

А ще за традицією ви повинні мати найкращу, найгарнішу зірку, яка своїм яскравим промінням буде осявати вам шлях до таких бажаних, таких заповітних ваших мрій.

Щасливого вам Різдва!

Деякі рекомендації до сценічного втілення літературно-музичного сценарію “Золоте покотьоло”

У виставі можуть брати участь діти середнього шкільного віку (10–12 років), деякі персонажі, такі як Морозенко, Господицька, можуть бути молодшими, а Сніговик та Господар, трохи старшими.

Хореографічний ансамбль може бути не дуже численним та відтворювати в основному дитячі хороводи біля новорічної ялинки. Для повного втілення авторського задуму бажано мати дві вокальні групи: одна, більша за складом, буде весь час знаходитись на сцені і може супроводжувати виступ хореографічного ансамблю, друга буде з'являтися у вигляді гурту колядників із зіркою. Цей гурт буде виходити на сцену, потім заходити і знов з'являтися відповідно до сценарію. Морозенко, Господар, Господицька та інші персонажі беруть участь у виставі зі своїми текстами тоді, коли це передбачено сценарієм.

В той час, коли йдуть масові сцени, всі діючі особи не повинні стояти осторонь, а мають долучатися до загального дійства. Вони можуть і підтанцювати, і підспівувати, і брати участь у вертепних сценах. Головне, щоб це було влучно і дотепно. Тут є можливість для творчої імпровізації та цікавих знахідок.

Музичний супровід може виконуватись на фортепіано або на баяні. Для народних щедрівок та колядок, тексти яких виділені у книзі курсивом, теж пропонується акомпанемент, але вони можуть виконуватись і без супроводу.

Після гучної, веселої фінальної сцени “Від'їзд”, коли всі головні діючі особи залишають сцену, особливу увагу треба приділити заключному хору “Тиха ніч”. Нехай світло стане менш яскравим, а хористи заспівають тихо, ніжно та дуже обережно, нібито боячись збудити дитину. Таке закінчення вистави залишить по собі приємні враження та гарний, замріяний настрій у глядачів.

Можна вивчити повністю всю композицію і виступити з нею на святкуванні Нового року та Різдва, долучивши до виступу і хор, і оркестр, і солістів, і хореографічний ансамбль, адже поряд з вокальними номерами тут є інструментальні вставки, які своєю яскравою, ритмічною музикою будуть чудовим супроводом до виступу танцюристів. До інсценування вертепних сцен можна долучити ляльковий театр. Ляльки будуть показувати виставу, пов'язану з народженням Ісуса Христа. Це такі відомі події, як втеча від царя Ірода, перебування у стайні разом з коровами та вівцями, прибуття трьох царів з дарами тощо. Можна також вивчити окремі номери, колядки та щедрівки для поздоровлення своїх друзів і рідних.

**Видавництво НОВА КНИГА презентує
видання напрямку КУЛЬТУРА та МИСТЕЦТВО**

Вийшли з друку

Янушкевич О., Ясакова М. Дорога до мами (пісні для голосу та вокального ансамблю з акомпанементом)

Іваницький А. І. Український музичний фольклор (підручник для вищих та середніх учбових закладів)

Федун С. І., Рубля Т. Є. Орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки уроків образотворчого мистецтва для 1–4 кл.(методичний посібник для використання у загальноосвітніх навчальних закладах України)

Лебедєв В. К. Використання народних музичних інструментів у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи (навчальний посібник зі спеціальності “музична педагогіка та виховання” для вищих та середніх музично-педагогічних учбових закладів та вчителів музики)

Лісецький С. Й. Українська музична література (навчальний посібник для 6 кл. ДМШ, перевидання)

Брилін Е. Б. Збірник пісень для школярів (з акомпанементом)

Готуються до видання:

Поплавська Ю. О. Методика вивчення музичної грамоти у початковій школі

Кушка Я. С. Пісні для дітей шкільного віку

Кушка Я. С. Методика музичного виховання дітей

Лісецький С. Й. Українська музична література (навчальний посібник для 5 кл. ДМШ, перевидання)

Лещук С. О., Колесник О. А. Граємо граючись (альбом юного піаніста. 1 клас)

Придбати видання “НОВОЇ КНИГИ”

можна, зробивши замовлення

за тел/факс (0432) 52-34-80, 52-34-81

поштою: 21029, м. Вінниця, а/с 7486

E-mail: newbook1@vinnitsa.com

**у Києві: книжковий ринок “Петрівка”,
ряд 63, місце 9**

Навчальне видання

**Борис Дмитрович Списаренко
Євген Іванович Досенко**

ЗОЛОТЕ ПОКОТЬОЛО

Літературно-музична різдвяна композиція

Редактор: *Є. Д. Колесник*

Музичний редактор: *М. М. Юхновський*

Комп'ютерна верстка: *Р. В. Рудий*

Свідоцтво ДК №103

Підписано до друку 12.11.04 р. Гарнітура Times.

Формат 60/84_{1/8}.Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 4,62. Обл.-вид. арк. 4. Наклад 2000 прим. Зам. № 125.

Видавництво «Нова Книга»

м.Вінниця, вул.Стеценко, 46/85

(0432) 52-34-80, 52-34-81

E-mail: newbook1@vinnitsa.com

www.novaknyha.com.ua

Віддруковано з готових діапозитивів
на ВАТ "Вінницька обласна друкарня"
21050, м. Вінниця, вул. Київська, 4.